

**UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT „ION CREANGĂ”
DIN CHIȘINĂU**

Cu titlul de manuscris
C.Z.U: 37.091(043.2)

MURAD TARIQ

**METODOLOGIA MANAGERIALĂ DE PREVENIRE A
ABANDONULUI ȘCOLAR ÎN LICEELE DIN IZRAEL,
SECTORUL ARAB**

Specialitatea: 531.01. Teoria generală a educației

**AUTOREFERATUL
tezei de doctor în științe pedagogice**

CHIȘINĂU, 2015

Conducător științific:

Patrașcu Dumitru, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar

Referenți oficiali:

1. **Siliștraru Nicolae**, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar
2. **Paui Mihail**, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar

Componenta Consiliului Științific Specializat:

1. **Cojocaru Vasile – președinte**, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar
2. **Garștea Nina - secretar științific**, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar
3. **Cuznețov Larisa**, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar
4. **Cojocaru Victoria**, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar
5. **Paniș Aliona**, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar
6. **Braghiș Maria**, doctor în științe pedagogice
7. **Budnic Ana**, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar

Susținerea publică a tezei va avea loc la 22 ianuarie, 2016 ora 14.00,
în ședința Consiliului Științific Specializat D 33 531.01-05,
în cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău,
str. Ion Creangă 1, sala de ședințe a Senatului.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate
la Biblioteca Științifică a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău
și pe pagina web a CNAA (www.cnaa.md).

Autoreferatul a fost expediat la 18.12.2015

**Secretar științific
al Consiliului Științific Specializat:**

dr. în științe pedagogice, conf. univ.

_____ **Garștea Nina**

Conducător științific,

dr. hab. în științe pedagogice, prof. univ.

_____ **Patrașcu Dumitru**

Autor

Murad Tariq

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei. Evoluția tehnico-științifică impetuoasă, ce caracterizează societatea contemporană, conferă școlii un rol indeniabil în formarea unei personalități armonioase, flexibilă și deschisă spre schimbare și autoformare. În aceste condiții, școala a devenit un cadru educațional de bază, o normă stipulată de legislația în vigoare, un factor inerent dezvoltării fiecărei persoane care a atins vârsta școlarizării. Orice abatere de la această prevedere a legii generează multiple consecințe negative, cu impact de durată asupra întregii societăți umane.

Printre aceste abateri se situează și abandonul școlar, fenomen tot mai frecvent întâlnit la nivel mondial. Refuzul de a finisa studiile liceale afectează semnificativ atât persoanele care abandonează sistemul educațional, cât și societatea din care fac parte. În acest context, abandonul școlar și prevenirea sa nu constituie doar o problemă a sistemului educațional, ci o problemă a întregii societăți, care generează șomajul, sărăcia, sporește delincvența și consumul de droguri, altfel spus, marchează economia țării în general, și prezentul și viitorul multor familii, în particular. Importanța prevenirii fenomenului abandonului școlar este intensificată și de stipularea abandonului școlar în lista *Indicilor calității educației școlare* [49].

Această problemă este deosebit de gravă în Izrael, atât la nivel de individ, care întâmpină dificultăți de a intra pe piața forței de muncă, cât și la nivel de societate, care ar trebui să-l absoarbă și să prevină degradarea sa [51, p.28]. Abandonul școlar a determinat, astfel, inițierea unui șir de studii, pentru a identifica cauzele abandonului școlar și explora diverse modalități de prevenire a fenomenului respectiv. În lume există multiple cercetări ale abandonului școlar, dar puține dintre ele abordează problema abandonului școlar printre elevii arabi din Izrael, și mai puține fiind cele care oferă soluții pentru această categorie de elevi. În această ordine de idei, cercetarea de față încearcă să elimine disparitatea de informație existentă, și să atragă atenția autorităților locale asupra fenomenului în cauză. De asemenea, ea va permite profesorilor arabi să ofere o analiză perspicace a problemei ratei scăzute de absolvire a liceului.

Abordarea holistică a percepției abandonului școlar din perspectiva elevilor, profesorilor și managerilor școlari din Izrael, precum și stabilirea indicatorilor de succes ai elevilor vor determina nivelul efectului familiei, comunității și școlii asupra abandonului școlar. Care sunt factorii ce determină elevii să abandoneze școala? De ce unii elevi absolveste școala, iar alții o abandonează? Cine este de vină când un elev abandonează școala, familia, comunitatea, instituția educațională sau elevul însuși? Acestea sunt câteva dintre întrebările la care cercetarea noastră va încerca să dea un răspuns.

Așadar, necesitatea studierii metodologiei managementului de prevenire a abandonului școlar în liceele din Izrael reiese din lipsa cercetărilor privind abandonul școlar printre elevii arabi din Izrael; din acumularea alarmantă a factorilor de risc cu impact asupra abandonului școlar [36],[49], [10]; din consecințele dramatice ale abandonului școlar în general, și asupra societății arabe din Izrael, în particular: creșterea ratei șomajului [57, p.8], incidența sporită a problemelor de sănătate [29], [42], [43], intensificarea nivelului de criminalitate și delincvență [48, p.25]; din suprasolicitarea serviciilor de asistență socială [25] și creșterea costurilor sociale, care fac din problema abandonului școlar un litigiu pentru fiecare contribuabil [54, p.39] [55, p 137], [21]; în consecință, din impactul major al abandonului asupra perspectivelor economice pe termen lung ale țării [22], [37, p.82], [38]; din necesitatea de a combina eforturile școlii, comunității locale și familiei în lupta împotriva abandonului [31]; din necesitatea de a crea un mediu educațional sigur și stimulativ pentru fiecare copil [19], [53], necesitate prevăzută în

Convenția ONU privind Drepturile Copilului, care afirmă că fiecare copil are dreptul la o educație ce favorizează dezvoltarea "personalității, talentelor, abilităților mentale și fizice în toată amploarea lor [45].

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. Aspectele teoretice și metodologice ale cercetării se axează pe două abordări de bază: abordarea psihopedagogică, care are drept scop explicarea fenomenului abandonului școlar din perspectiva problemelor academice, de personalitate, și emoționale; și abordarea sociologică, care urmărește relevarea condițiilor sociale ce determină abandonul școlar [53, p. 35]. Astfel, fenomenul abandonului școlar a constituit drept subiect de cercetare pentru specialiști din domeniul educației, psihologiei și sociologiei: M. Al-Haj [50] a explicat particularitățile educației arabe în Izrael; A. Ben-Lion și Y. Zionist [52] au investigat problemele educației copiilor din Izrael; B. Sheled [56] a efectuat o cercetare paralelă cu privire la particularitățile educației în sectorul evreiesc și în cel arab. În acest context, s-a constatat o diferență mare între serviciile educative furnizate elevilor evrei și cele furnizate elevilor arabi [35], [36].

R. Rossi [41], R. Suleimani [57], I. Harel și H. Ellenbogen-Francovich [55] au examinat comportamentele de risc și au constatat că violența, delincvența și implicarea sexuală precoce pot genera abandonul școlar. A. Gan-Moor [23] și T. Lovitt [30] au studiat diverse facilități de instruire a elevilor predispuși abandonului școlar; iar R. Ekstrom [20], P. Gleason și M. Dynarski [24] au studiat factorii asociați abandonului școlar, grupați în patru categorii: individuali, familiali, educaționali și organizaționali. Coexistența acestor factori sporește riscul abandonului școlar, iată de ce școala comunitatea și familia sunt îndemnate să colaboreze în crearea unui mediu educațional favorabil tuturor categoriilor de elevi. Studiind cauzele abandonului școlar, W. Jordan [26, p.72] a subliniat că educația rămâne instrumentul de bază ce determină statutul profesional al fiecărui cetățean și contribuie la îmbunătățirea standardelor de viață. În consecință, rata înaltă a abandonului școlar diminuează numărul de persoane calificate din diverse domenii de activitate, care vor adera ulterior la rangurile profesionale și politice corespunzătoare; și reduce bunăstarea populației.

La nivelul conceptualizării și implementării în practica educațională a Republicii Moldova, s-au realizat multiple studii axate pe aspectele abandonului școlar: V.Gh.Cojocar [2], [3] și D.Patrașcu [9], [10] au abordat problema în cauză la nivel de management educațional și metodologic; N.Silistraru [11], L.Cuznețov [5] și M.Braghiș [1] au abordat dimensiunile abandonului școlar din perspectiva valorilor general-umane și rolului parteneriatului școală-familie-comunitate în procesul educațional; A. Paniș [8] și V. Cojocar [4] au reflectat aspectele competenței și dezvoltării profesionale; V.Uncu și M. Penu [12] au explorat aspectele psihologice ale abandonului școlar; M. Ianachevici [6] a examinat perspectiva interculturală a cauzalității abandonului școlar.

În această ordine de idei, importanța stabilirii unui management metodologic adecvat de prevenire a abandonului școlar este definită de misiunea fiecărei școli de a educa elevii, de a-i instrui astfel încât să devină cetățeni sănătoși, inteligenți, responsabili, competenți și eficienți [2], [9]; de a rezolva conflictele [10], de responsabilitatea de a-i educa în spiritul valorilor general-umane, [5], [11], de necesitatea de a elabora un mecanism școlar de prevenire a abandonului, care ar consolida gradul de conștientizare a problemei printre profesori, manageri școlari și părinți [5], [7], [8] și ar contribui la crearea unui cadru educațional corespunzător [27], [28, p.24].

Contradicțiile: (a) dintre particularitățile psihologice individuale ale adolescenților și ignorarea acestora de către factorii educaționali; (b) dintre necesitățile educaționale speciale necesare elevilor cu risc de abandon și refuzul de implicare adecvată a factorilor

educaționali; (c) dintre factorii de risc ai abandonului școlar, descoperirea lor tardivă și lipsa unor politici educaționale corespunzătoare ce ar stipula un parteneriat obligatoriu între școală-familie și comunitate și, prin urmare, ar contribui la atenuarea lor; (d) dintre serviciile educaționale furnizate elevilor din sectorul evreu și cele furnizate elevilor din sectorușl arab, au generat problema cercetării și sugerează importanța valorificării fundamentelor teoretice și metodologice în implementarea *Sistemului metodologic managerial de prevenire a abandonului școlar în liceele din Izrael*. Din aceste considerente se evidențiază o nouă dimensiune formativă, axată pe necesitățile elevilor cu risc de abandon, în vederea valorificării indicatorilor de performanță prin intermediul unui program bine structurat și cu implicarea activă a factorilor educaționali organizați într-un parteneriat permanent de asigurare a unui mediu educațional eficient. Căutarea unor modalități de rezolvare a contradicțiilor existente a condus la formularea **problemei cercetării**: Care sunt aspectele teoretice ale fenomenului abandonului școlar și fundamentele aplicative ale metodologiei manageriale de prevenire a acestui fenomen în liceele din Izrael?

Scopul cercetării constă în stabilirea reperelor teoretice ale educației pentru prevenirea abandonului școlar și elaborarea *Sistemului metodologic managerial de prevenire a abandonului școlar în liceele din Izrael*.

Obiectivele cercetării:

1. Elucidarea conceptelor de abandon școlar și elevi cu risc de abandon;
2. Stabilirea factorilor abandonului școlar;
3. Identificarea și examinarea consecințelor abandonului școlar;
4. Analiza metodologiilor, programelor și sistemelor convergente de prevenire a abandonului școlar și facilităților alternative pentru elevii care au abandonat deja școala;
5. Elaborarea, experimentarea și validarea *Sistemului metodologic managerial de prevenire a abandonului școlar în liceele din Izrael*:
 - determinarea corelației dintre factorii abandonului școlar și nivelului indicatorilor de performanță;
 - valorificarea formativă a *Sistemului metodologic managerial de prevenire a abandonului școlar* prin prisma programului formativ *Școala - cale spre succes*;
 - determinarea impactului formativ al *Sistemului metodologic managerial de prevenire a abandonului școlar în liceele din Izrael*.

Metodologia cercetării include metode teoretice: sinteza, generalizarea, clasificarea, sistematizarea, comparația, modelarea, interviul; **metode empirice:** observația, testarea, chestionarea, conversația, experimentul de constatare, formare și validare; și **metode statistice:** Testul Alfa Cronbach (Cronbach's α), Testul T-student pentru eșantioane independente, Testul T-student pentru un singur eșantion, analiza indicatorilor de variație etc.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării rezidă:

- a) **în domeniul conceptual:**
 - a fost stabilit specificul multiaspectual al abandonului școlar și necesitatea considerării corelației dintre factorii abandonului școlar, în vederea stabilirii unei metodologii manageriale eficiente de prevenire a fenomenului dat;
 - au fost delimitate caracteristicile profilului psihopedagogic al elevilor cu risc de abandon școlar;
- b) **în domeniul pedagogic:**
 - au fost determinați indicatorii de performanță ai elevilor cu risc de abandon;
 - au fost analizate diferite metodologii, programe și sisteme convergente precum și facilități alternative prevăzute pentru susținerea elevilor cu risc de abandon școlar;

- a fost elaborat Sistemul metodologic managerial ce corelează principiile, scopul, obiectivele, conținutul, formele și metodele activității pedagogice și manageriale de prevenire a abandonului școlar printre liceeni;

Problema soluționată în lucrare constă în fundamentarea conceptuală și praxiologică a funcționalității *Sistemului metodologic managerial de prevenire a abandonului școlar* în liceele din Izrael, sectorul arab.

Semnificația teoretică a cercetării constă în:

- determinarea particularităților fenomenului abandonului școlar abordat prin prisma factorilor de risc și consecințelor sale sub aspect individual și socio-economic;
- fundamentarea teoretică a procesului metodologic managerial ca factor de amplificate a activității educaționale;
- dezvăluirea particularităților strategiilor educaționale și manageriale de prevenire a abandonului școlar în liceele din Izrael.

Valoarea aplicativă a lucrării:

- programul formativ “Școala – cale spre succes” servește ca exemplu de practică eficientă pentru factorii educaționali care, prin activități similare celor promovate în cadrul programului, pot contribui la îmbunătățirea indicatorilor de performanță ai elevilor cu risc de abandon și, astfel, pot diminua rata abandonului printre liceenii din Izrael, sectorul arab;
- strategiile, principiile și metodele de prevenire a abandonului școlar, valorizate în cadrul experimentului, pot servi drept reper pentru revizuirea politicilor educaționale de combatere a abandonului școlar la nivel managerial de minister, școală și comunitate;
- activitățile stipulate de Sistemul metodologic managerial propus pot fi aplicate în elaborarea unui plan complex de prevenire a abandonului școlar în liceele din Izrael, în parteneriat cu școala, comunitatea și familia.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

1. Abandonul școlar are un impact negativ asupra dezvoltării, educației și integrării sociale a tinerilor și asupra perspectivelor social- economice ale țării, pe termen lung;
2. Elaborarea metodologiei manageriale eficiente pentru prevenirea abandonului școlar include analiza factorilor abandonului școlar și indicatorilor de performanță ai elevilor cu risc de abandon, alegerea strategiilor și metodelor educaționale corespunzătoare care, fiind implementate cu responsabilitate, ar contribui la prevenirea fenomenului abandonului școlar în licee;
3. Școala este responsabilă de elaborarea, adoptarea și implementarea politicilor educaționale adecvate pentru prevenirea abandonului școlar. Activitatea școlii dă rezultatele scontate dacă va crează un parteneriat între factorii educaționali vizați: școală-comunitate-familie, care se susțin reciproc în toate practicile educative lansate în scopul prevenirii abandonului școlar;
4. Eficiența metodologiei manageriale de prevenire a abandonului școlar este determinată de indicatorii de performanță a elevilor cu risc de abandon: comportament, angajament școlar, auto-eficiență, motivație, aspirații profesionale etc;
5. Integrarea *Sistemului metodologic managerial de prevenire a abandonului școlar în liceele din Izrael*, elaborat la nivel teoretic și practic, în corelație cu factorii abandonului școlar, principiile, formele, factorii educației, și strategiile de prevenire a abandonului școlar, crează premisele pentru ameliorarea indicatorilor de performanță ai elevilor cu risc de abandon.

Implementarea rezultatelor științifice s-a realizat în cadrul școlilor implicate în experiment, în perioada anilor 2012-2014, în procesul activității didactico-educative a autorului și prin intermediul programului non-formal inițiat de autor.

Aprobarea rezultatelor științifice. Rezultatele investigației au fost aprobate în cadrul conferințelor științifice de profil naționale și internaționale: *There is no light at the end of the tunnel, if you are an Arab student in Izrael, your future is on hold*, În: Materialele Conferinței cu participare internațională: Educația din perspectiva valorilor, UPS “ Ion Creangă”, 2013, pp.222-228; *The roots of dropping out lie in the hands of mothers*, În: Materialele conferinței științifico-metodice: Prerogativele Învățământului preuniversitar și universitar în contextul societății bazate pe cunoaștere, UST, Chișinău 2014, V.1, pp. 316-319; *Practices for preventing high school dropout in Izrael and Moldova*, În: Materialele conferinței internaționale *Current scientific research in the modern world*, iScience, Ukraine, June 13-14, 2015, pp. 108-114; Sistemul metodologic de prevenire a abandonului școlar în liceele din Izrael, sectorul arab, În: Materialele conferinței internaționale *Învățământul superior din Republica Moldova la 85 de ani*, septembrie 2015, pp.109-115, Concepția formulată în lucrare a fost expusă în: Univers Pedagogic, ISE, 2014, pp. 65-71, *Factors influencing students to drop out* ; în: *Arta și Educație artistică, Revistă de cultură, știință și practică educațională*, Nr. 2, pp. 39-41, Bălți, 2014; *Dropout as a strategy to escape social isolation*; în revista electronică Education, Izrael, [http://www.wincol.ac.il/education46.:](http://www.wincol.ac.il/education46.) *Improving teaching personnel will improve the quality of education and may assist in the reduction of dropout from Education*.

Publicații la tema tezei: 7 lucrări științifice (3 articole în reviste de profil și 4 comunicări la conferințe naționale și internaționale).

Volumul și structura disertației: Introducere, 3 capitole ce conțin 125 pagini text de bază, 24 tabele, 10 figuri, concluzii și recomandări, adnotare (Română, Rusă, Engleză), abrevieri, bibliografie (158 titluri), 11 anexe. **Cuvinte-cheie:** metodologie managerială, abandon școlar, prevenire, liceu, sectorul Arab, factorii abandonului școlar, indicatori de performanță, principii educaționale, strategii, forme și metode educaționale.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** este redată actualitatea și importanța temei de cercetare, este identificată problema, scopul și obiectivele, sunt delimitate reperele epistemologice ale cercetării, valoarea științifică și praxiologică a studiului, ce susțin teoretic și metodologic noutatea și originalitatea științifică a investigației.

În **CAPITOLUL 1 Premise teoretice privind fenomenul abandonului școlar** este reflectat abandonul școlar din perspectivă teoretică, pornind de la definiția și caracteristicile sale și continuând cu analiza profilului subiecților cu risc de abandon școlar, identificarea factorilor de risc și consecințelor abandonului la nivel individual și social.

Epistemologia conceptului de abandon școlar s-a constituit în baza ideilor și teoriilor ce demonstrează impactul său negativ asupra formării personalității din punct de vedere holistic, realitate ce a preocupat permanent cercetătorii din domeniul educației, psihologiei și sociologiei: K. Abu-Ashbah, M. Al-Haj, A. Ben-Lion, Y. Zionist, B. Sheled, R. Rossi, R. Suleimani, I. Harel, H. Ellenbogen-Francovich, R. Ekstrom, P. Gleason, M. Dynarski, A. Gan-Moor, T. Lovitt, D. Patrașcu, N. Silistraru, V. Gh. Cojocaru, Uncu, M. Penu, M. Ianachevici, M. Bulgaru etc.

În paragraful 1.1. *Abordări conceptuale ale abandonului școlar și elevilor cu risc de abandon* este reflectat demersul teoretic asupra abandonului școlar, care a determinat stabilirea conceptelor relevante pentru cercetarea noastră. Y. Kashti și M. Arieli [27] definesc abandonul școlar ca fiind un proces ce ține de separarea totală sau parțială de școală. În această ordine de idei, au fost identificate două tipuri de abandon școlar specifice societății arabe din Izrael: *abandon evident*, când elevul încetează să frecventeze școala; și *abandon latent*, când elevul absentează frecvent, nu pregătește temele etc. R. Rossi [41], R. Suleimani [57], P. Gleason și M. Dynarski [24], studiind profilul elevilor cu risc de abandon și celor care au abandonat deja școala, au constatat că abandonul nu este un proces subit, ci rezultatul unui process lung de detașare de școală, ce poate începe chiar înainte de a începe procesul de școlarizare. Nu există un profil standard al elevilor cu risc de abandon, totuși, s-a stabilit că abandonul școlar poate fi rezultatul mai multor factori specifici fiecărui caz de abandon.

În această ordine de idei, paragraful 1.2. *Relevarea și analiza factorilor cu impact asupra abandonului școlar în liceele din Izrael, sectorul arab* prezintă patru categorii de factori de risc, care determină abandonul școlar: individuali, familiali, educaționali și comunitari [7]. Factorii individuali sunt de natură psihoemoțională, dat fiind particularitățile vârstei, dar și de natură socială, ținând cont de faptul că, în adolescență, tinerii au tendința de a se asocia unor grupuri și de a se conforma normelor interne care, de multe ori, au un caracter negativ. Factorii familiali țin, preponderent, de atitudinea părinților față de educație și față de valorile general-umane [11], [5], [32], [36]. Factorii școlari se raportează la climatul școlar, contingentul de elevi, practicile și normele disciplinare etc.; iar ultima categorie de factori include specificul comunității în care se află școala: particularitățile demografice, tipul [32]. În tabelul ce urmează expunem o sinteză a factorilor cu impact asupra abandonului școlar, clasificați conform categoriilor menționate mai sus.

Tabelul 1.1. Factorii abandonului școlar

Factori individuali	Factori familiali	Factori școlari	Factori comunitari
Caracteristici individuale: - dizabilitate de învățare - tulburări emoționale Comportament: - comportament indecent - agresivitate precoce Responsabilități timpurii: - număr mare de ore de muncă - responsabilități parentale Reușita școlară: - reușită scăzută - retenție Atitudini sociale, valori: - grup de risc - comportament de risc - hiperactivitate socială Angajament școlar: - absențe frecvente - expectanțe școlare reduse - lipsa efortului școlar - nivel scăzut de implicare în activitățile extracuriculare	Particularitățile familiei: - Statut socio-economic scăzut - mobilitate frecventă - nivel de educație scăzut al părinților - număr mare de copii - familii monoparentale - conlocuirea cu părinți adoptivi Angajamentul familiei: - expectanțe școlare minime - antecedente de abandon școlar - contact scăzut cu școala - atitudine negativă față de școală	Structura școlii: - Tipul școlii (privată or publică) - Mărimea școlii - Caracteristici organizaționale Resursele școlii - Cooperare scăzută între profesori și elevi - Profesori incompetenți Practici și politici disciplinare: - Lipsa politicilor de toleranță disciplinară - Presiuni de suspendare, expulzare sau transferare în caz de comportament inadecvat. Caracteristicile contingentului de elevi: - elevi din grupuri minoritare - elevi din familiile de imigranți Reușita școlară: - Reușită școlară scăzută - Grad înalt de retenție Climatul școlar: - climat școlar negativ - rată înaltă de absenteism - rată înaltă de comportament indecent	Tipul locației: - tipul școlii (rurală sau urbană) - locație geografică Caracteristici demografice: - Comunități sărace - comunități cu multe familii monoparentale - rata angajării în câmpul muncii

O regularitate empirică este faptul că tendința de a abandona școala după ciclul gimnazial este mai frecventă printre tinerii care provin din familii cu resurse financiare limitate. Ținând cont de această realitate, și de faptul că pe viitor cererea de muncitori necalificați va scădea semnificativ în majoritatea țărilor dezvoltate, factorii educaționali trebuie să se implice activ, să acorde suportul necesar elevilor cu risc de abandon și, astfel, să atenueze generarea mecanismului de inegalitate socială.

În Republica Moldova, analizele Ministerului Educației arată că, de obicei, abandonează școala copiii ai căror părinți sunt plecați peste hotare, sau care provin din familii social vulnerabile. Riscul abandonului școlar este mare și în cazul copiilor nevoiți să meargă la școală în localitățile vecine. Potrivit datelor Ministerului Educației și Tineretului, circa zece mii de copii fac zilnic naveta în alte localități pentru că în satele în care locuiesc nu există școli [59]. Aceste categorii de copii renunță, de regulă, la școală pe timp de iarnă și ei reiau învățătura abia după ce se desprimăvărează. În final, și ei pot completa rândurile copiilor care abandonează școala. Există și cazuri în care copiii sunt impuși să renunțe la școală de către părinții lor. Legislația în domeniul învățământului prevede penalizarea unor astfel de părinți, ei pot fi amendați sau chiar decăzuți din drepturile părintești. Potrivit datelor Ministerului Educației, la începutul anului școlar 2014-2015, au fost înregistrate 221 de cazuri de abandon școlar, peste 40% dintre acești elevi au plecat peste hotare împreună cu părinții. Dintre cei 221 de copii neșcolarizați, cei mai mulți, 157, sunt din clasele gimnaziale, a V-IX-a. O parte din tineri, de la vârsta de 15-17 ani, renunță la școală, sunt traficanți de droguri și implicați în diverse acțiuni nedemne de om educat, nu sunt angajați în câmpul muncii deoarece nu posedă o pregătire profesională [10].

Intervenția factorilor educaționali va fi mult mai eficientă dacă se va produce timpuriu, în momentul când elevii întâlnesc primele bariere academice, psihoemoționale sau sociale, cum ar fi: dificultăți de citire (în clasa a treia elevul trebuie să fi trecut deja de la etapa de a învăța a citi la etapa de a citi pentru a învăța [13]), absenteism, detașare de școală, nivel scăzut de autoeficiență [18, p.15], efort academic diminuat [47, p.27], apartenența la un grup de orientare negativă [46, p.126-128], dificultăți academice odată cu trecerea la treapta gimnazială [1], inegalitatea socială, evenimente sociale timpurii (sarcină, căsătorie etc.), frustrarea, expulzarea din școală etc. Descoperind și înlăturând la timp barierele menționate mai sus, putem preveni eventualele consecințe ale abandonului școlar, care are un efect funest atât asupra tinerilor înșiși, cât și asupra societății.

În paragraful 1.3. *Identificarea și examinarea consecințelor abandonului școlar* sunt expuse implicațiile fenomenului abordat atât la nivel individual cât și social. Schimbările structurale la nivel economic solicită forță de muncă calificată, capabilă de autoperfecționare și eficientă la nivel de productivitate. S-a constatat că tinerii care abandonează școala sunt mai frecvent implicați în acte de delincvență, mai ales cei care abandonează înainte de a finisa treapta gimnazială [6], [10]. Acest lucru poate fi explicat prin prezența egocentrismului și lipsa autocontrolului, calități tipice pentru această perioadă de vârstă. În rândul tinerilor arabi din Izrael, rata mare de abandon școlar generează și o rată mare de delincvență. Ismael Abu Saad susține că abandonul școlar duce direct la perversiune și criminalitate [34]. Adolescenții care abandonează școala sunt mai predispuși să devină adolescenți părinți, să aibă copii în afara căsătoriei, decât tinerii care au absolvit liceul [15], [58]. Angajamentul civic, de asemenea, este mai slab pronunțat printre tinerii care abandonează liceul. Având un trecut bogat în eșecuri și decepții, această categorie de tineri, de obicei, nu votează, nu se implică în activități publice, considerând că nimeni nu-i poate ajuta să-și schimbe statutul social [22].

Mobilitatea între generații este și ea determinată de abandonul școlar. Antecedentele de abandon școlar în familie, precum și impasibilitatea părinților față de educația copiilor sporesc probabilitatea ca acesta să moștenească statutul social al părinților. S-a demonstrat că privilegiul economic și bunăstarea sunt transmise de la o generație la alta, familia având un rol important în transmiterea venitului, statutului ocupațional și prestigiului între generații. Familia este responsabilă și de transferul inegalității economice și sociale generațiilor viitoare, astfel, copiii născuți în familii sărace, sunt de cinci ori mai expuși riscului de a fi săraci la maturitate, decât cei născuți în familii înstărite [16].

De regulă, la nivel socio-economic, tinerii care n-au absolvit liceul au un nivel de participare scăzut pe piața forței de muncă și împiedică creșterea economică. Prin urmare, elevii care abandonează școala vor primi salarii mai mici decât colegii mai educați, vor plăti taxe mici și, respectiv, vor avea nevoie de mai multe servicii de asistență socială, fapt care constituie o povară pentru stat. În Izrael, consecințele fiscale ale abandonului sunt substanțiale, așa cum costurile pentru sistemul național de asigurări în domeniul sănătății sunt foarte mari, iar statul este cel care trebuie să-și asume responsabilitatea pentru tinerii care abandonează școala. Cheltuielile privind criminalitatea și închisoarea constituie sarcini fiscale suplimentare pentru guvern. În general, tinerii care au abandonat liceul sunt contagioși și influențează negativ colegii, familia și comunitatea [19, p.72]. Ultimul timp, în Izrael s-a constatat o creștere drastică a nivelului de criminalitate în rândul tinerilor arabi, unul dintre principalele motive fiind rata mare a abandonului școlar. În absența unor eforturi concentrate pentru a sustine realizările academice ale elevilor cu risc de abandon, școlarizarea formală, competențele profesionale, precum și experiența de muncă cumulativă, perspectivele lor pe piața forței de muncă, pe termen lung și imediat, sunt susceptibile de a fi destul de sumbre. Pentru a anticipa aceste rezultate dramatice, familia, școala și comunitatea ar trebui să-și unească eforturile în a ajuta tinerii cu risc de abandon să înțeleagă necesitatea unei educații solide pentru oportunități mai bune de angajare pe viitor, ajutându-i să stabilească obiective educaționale clare și să le realizeze, astfel reducând retenția și ulterior abandonul școlar.

Paragraful 1.4 *Concluzii la capitolul 1* face o privire analitică de ansamblu asupra aspectelor teoretice și experienței practice a fenomenului studiat.

În **CAPITOLUL 2 Metodologii convergente de management pentru prevenirea abandonului școlar în licee** sunt expuse particularitățile managementului prin prismă metodologică și sunt analizate diverse metodologii și practici de prevenire a abandonului școlar.

Paragraful 2.1. *Funcțiile și componentele managementului metodologic* scoate în evidență specificul conceptului de management din perspectivă metodologică. În acest context, managementul este definit ca arta, știința și tehnologia de luare a deciziilor și de a conduce. Managementul este un fenomen distinct, care constă din planificare, organizare, conducere, control și evaluare, în scopul realizării obiectivelor prestabilite ale unei instituții, sau ale unei activități, prin utilizarea coordonată a resurselor umane și materiale [9]. În prezent termenul management este tot mai frecvent utilizat cu sensul de proces de organizare a schimbării, inovației, eficacității, calității și excelenței [3], [4].

În paragraful 2.2. *Evidențierea metodelor, practicilor și tendințelor în prevenirea abandonului școlar în licee* sunt evidențiate diverse metode și strategii de prevenire a abandonului școlar în diverse țări. Nu există metode și practici care s-ar potrivea tuturor cazurilor de abandon, dar există o serie de instrumente și tehnici care pot fi adaptate la o varietate de situații.

În urma analizei situației în domeniu în *Izrael și Moldova*, am constatat că practicile de prevenire a abandonului școlar sunt axate pe supravegherea cazurilor de risc atât în școlile publice, cât și în cele alternative; implementarea diferitor programe de prevenire a abandonului, susținerea elevilor cu risc de abandon, îmbunătățirea climatului școlar, combaterea violenței, furnizarea unor servicii de suținere în cadrul și în afara școlii [33]. Majoritatea programelor sunt elaborate și implementate sub egida Ministerului Educației și Ministerului Muncii și Protecției sociale. De asemenea, există programe de dezvoltare profesională destinate profesorilor, cu scopul perfecționării metodelor de predare.

În Izrael sunt implementate programe de stimulare a abilităților de gândire pentru elevi, cum ar fi programele *Instrumental Enrichment*, *Servicii comunitare de susținere a tinerilor (Community Youth Support Services)*, destinate tinerilor care învață, dar manifestă devianțe comportamentale sau au antecedente penale care îi plasează în categoria elevilor cu risc de abandon școlar [57]. Programele *Miftan* sunt orientate către tinerii care au abandonat deja școala și riscă să comită diverse acte delincvente, sau să provoace alte probleme sociale. Această abordare presupune încadrarea tinerilor în activități de producere, care presupun și ore teoretice. *Centrele de Educație pentru tineret* sunt monitorizate, de obicei, de autoritățile locale și includ mai multe rețele educaționale [57]. Acestea sunt, de obicei, școli alternative, orientate spre formarea profesională a tinerilor. În pofida eforturilor depuse, abandonul școlar încă mai rămâne un punct vulnerabil pentru societatea arabă din Izrael, de unde și necesitatea de a elabora programe de prevenire mai ample, care ar corespunde nevoilor individuale ale elevilor cu risc înalt de abandon școlar.

În Republica Moldova, pentru a preveni abandonul școlar, Ministerul Educației asigură alimentația gratuită a tuturor copiilor din clasele I-IV și a copiilor din clasele V-IX care provin din familii defavorizate [59]. Toți elevii din clasele I-IV sunt asigurați gratuit cu manuale școlare, la fel ca și elevii din clasele gimnaziale care provin din familii social-vulnerabile. Elevii care învață în școli din localitățile vecine, ca rezultat al optimizării rețelei de școli, sunt transportați gratuit spre aceste instituții. Aceste măsuri reduc într-o oarecare măsură abandonul, dar nu sunt suficiente. Este nevoie de o conlucrare între specialiști la nivel local, deoarece fiecare caz de abandon școlar trebuie analizat individual. La nivel liceal, situația este mai tensionată. Dat fiind situația economică precară, reformele puse recent în aplicație și rată mică de promovare a examenului de capacitate, puțini tineri urmează treapta liceală. După absolvirea treptei gimnaziale, o parte din ei se înscriu în școli profesionale, de obicei cei cu o reușită mediocră, iar alții, din motive financiare, se angajează în calitate de muncitori necalificați. Reintegrarea în sistem survine mai târziu, deseori la maturitate, când o parte din cei care au abandonat liceul realizează importanța studiilor pentru stabilitatea lor și pentru un viitor de perspectivă. De regulă, această categorie de persoane aleg să facă studii liceale în școlile serale din țară care, de altfel, nu sunt atât de numeroase (doar 3 la număr), dar, totuși, reprezintă o alternativă pentru a obține diploma de studii liceale. În ultimii ani, în Moldova, se constată sporirea numărului de persoane adulte înscrise în clasele liceale ale școlilor serale.

În SUA au fost lansate mai multe programe și proiecte de prevenire a abandonului școlar și de reîncadrare în sistemul educațional a tinerilor care au abandonat deja sistemul, printre care: programul de burse *WAY*, *proiectul CRAFT*, *JOBSTART*, *Youth Build*, *JAG (Jobs for America's Graduates)*, *Career Beginnings*, *New Chance*, *Job Corps* etc. Majoritatea dintre ele accentuează cariera profesională prin: promovarea relației dintre învățare și dezvoltarea abilităților de muncă pe tot parcursul carierei; Reducerea criminalității; Dezvoltarea eticii muncii; Stimularea de a face economii;

Formarea deprinderilor de viață; Integrarea delincvenților tineri în comunitate; Asigurarea formării profesionale. Analiza programelor de mai sus a subliniat patru caracteristici de bază ce determină și modelează componentele propuse de ele: exhaustivitate, ghidarea tinerilor, abordare individuală, valorificarea competențelor tinerilor [44], [39, p.22]. Spre deosebire de SUA, programele cărora sunt mai mult orientate spre promovarea angajării în câmpul muncii, Danemarca, Austria și Japonia pun accent pe dezvoltarea unor sisteme complexe de sprijin, numite "rețele de siguranță", programe multi-profesionale și multi –organizaționale, care au ca scop prevenirea abandonului școlar printre elevii cu risc, elaborarea unui plan personal de alternativă pentru cei care sunt deja în afara sistemelor educaționale, și coordonarea implementării acestuia [40]. Aceste sisteme de învățământ acționează astfel încât marea majoritate a elevilor au posibilitatea de a căpăta competențe de nivel înalt, indiferent de circumstanțele personale și socio-economice.

Paragraful 2.3. prezintă *Sistemul Metodologic Managerial de prevenire a abandonului școlar în liceele din Israel*. Ținând cont de aspectele epistemologice ale fenomenului abandonului școlar, am elaborat un sistem metodologic managerial bidimensional, cu un caracter teoretico-praxiologic.

Dimensiunea conceptuală a sistemului cuprinde factorii, semnele și consecințele abandonului școlar, aspecte teoretice expuse și extrase din capitolul 1, care servesc drept repere pentru dimensiunea praxiologică, reflectată în obiective, strategii, metode, forme și principii educaționale. Sistemul stipulează crearea unui parteneriat între școală, comunitate și familie, care trebuie să-și unească eforturile pentru o abordare metodologico-managerială adecvată cazului [7], [32],[36]. Astfel, obiectivele pedagogico-manageriale ale *Sistemului Metodologic Managerial de prevenire a abandonului școlar în liceele din Israel* sunt:

- Integrarea unui număr mai mare de elevi în licee;
- Sensibilizarea elevilor cu privire la riscurile la care sunt expuși în cazul abandonului școlar;
- Crearea unui mediu educațional stimulativ pentru elevi prin: Promovarea cooperării elev-profesor; Menținerea motivației; Sporirea gradului de responsabilizare a cadrelor didactice; Promovarea învățării atractive.

Obiectivele specifice stipulează o serie de interacțiuni la nivelul celor trei entități educaționale- școală, comunitate și familie, ce maximizează oportunitatea elevilor cu risc înalt de abandon de a beneficia de multiple servicii, într-un cadru eficient și bine coordonat:

- O1. Elaborarea unui plan operațional de prevenire a abandonului școlar la nivel de școală și comunitate locală;
- O2. Supravegherea absenteismului și abandonului școlar;
- O3. Identificarea și promovarea practicilor bune de prevenire a absenteismului și abandonului școlar;
- O4. Implicarea autorităților locale și serviciilor sociale în combaterea abandonului școlar.

Sistemul propus accentuează câteva strategii de bază: *extinderea rolului profesorului*, prin adaptarea metodologiilor de predare la necesitățile elevilor; *organizarea diferitor activități de prevenire timpurie a abandonului școlar*, axate pe depistarea și combaterea factorilor de risc; *crearea unui cadru educațional mixt*, cu elaborarea diferitor cursuri ce ar satisface necesitățile, abilitățile și preferințele elevilor, în corelație cu planurile lor de viitor;

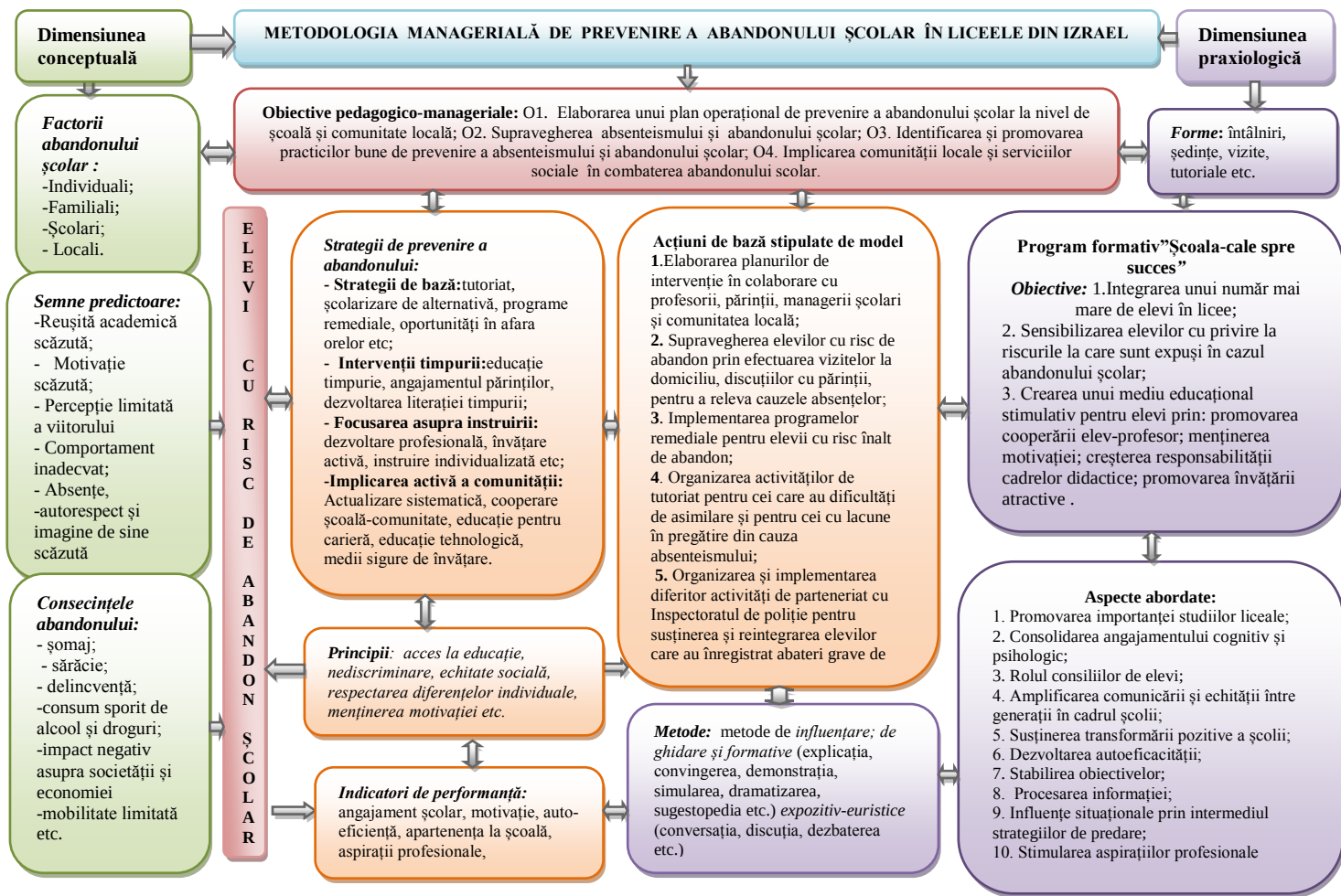

Figura 2.1. Sistemul Metodologic Managerial de prevenire a abandonului școlar în liceele din Izrael

crearea parteneriatelor cu diverse entități în afara școlii; distribuția uniformă a serviciilor educaționale; crearea parteneriatelor cu familiile elevilor, comunitatea locală și cu elevii înșiși.

Sistemul propus accentuează câteva strategii de bază: *extinderea rolului profesorului, prin adaptarea metodologiilor de predare la necesitățile elevilor; organizarea diferitor activități de prevenire timpurie a abandonului școlar, axate pe depistarea și combaterea factorilor de risc; crearea unui cadru educațional mixt, cu elaborarea diferitor cursuri ce ar satisface necesitățile, abilitățile și preferințele elevilor, în corelație cu planurile lor de viitor; crearea parteneriatelor cu diverse entități în afara școlii; distribuția uniformă a serviciilor educaționale; crearea parteneriatelor cu familiile elevilor, comunitatea locală și cu elevii înșiși.*

Activitățile formative integrate în model au fost alese în dependență de necesitățile elevilor cu risc de abandon, conform principiilor educației: *acces la educație, nediscriminare, echitate socială, respectarea diferențelor individuale, menținerea motivației etc.* Activitățile propuse au un caracter non-formal și pot fi desfășurate sub formă de ședințe, tutoriale, prin utilizarea diferitor metode *formative, de influențare; de ghidare, expozitiv-euristice etc.*

Paragraful 2.4. *Concluzii la capitolul 2* reflectă ideile de bază asociate metodologiei manageriale de prevenire a abandonului școlar.

CAPITOLUL 3, Metodologia managementului de prevenire a abandonului școlar în liceele din Izrael, societatea arabă, conține demersul pedagogic experimental organizat în trei etape: constatare, formare și validare.

În paragraful 3.1. *Corelația dintre factorii abandonului școlar și indicatorii de performanță a elevilor* este prezentat cadrul metodologic și managerial al experimentului pedagogic și etapa de constatare. Experimentul pedagogic a fost proiectat și organizat în perioada 2012-2014 pe un eșantion de 108 elevi și 625 cadre didactice la etapa de constatare (proba 1) și 108 elevi la celelalte etape, inclusiv constatare (proba 2).

Experimentul pedagogic a avut la baza cadrul juridic și managerial aferent educației care cuprinde: Legea Învățământului Obligatoriu din Izrael, adoptată în 1949 și actualizată în 2004. Potrivit prevederilor Legii Învățământului obligatoriu: (1) învățământul general obligatoriu este de 12 clase și cuprinde învățământul primar, învățământul gimnazial și învățământul liceal; (2) obligația de a frecventa învățământul obligatoriu de 12 clase cu frecvență la zi încetează la vârsta de 18 ani; (3) în scopul realizării finalităților educației și a formării profesionale prin sistemul național de învățământ, învățământul liceal de stat este gratuit.

Legea nu prevede sancțiuni concrete pentru părinții care nu monitorizează încadrarea școlară a copiilor lor, dar acestea decurg din Legea privind respectarea demnității umane și Convenția ONU privind drepturile copilului.

Obiectivele experimentului de constatare au fost: (1) relevarea experiențelor individuale ale elevilor în cadrul școlii și nivelul lor de satisfacție față de aceste experiențe; (2) stabilirea corelației dintre factorii ce determină abandonul școlar; (3) determinarea nivelului indicatorilor de performanță a elevilor.

Pentru a obține date mai veridice referitor la factorii abandonului școlar și corelației dintre ei, date care ulterior au servit la determinarea indicatorilor de performanță a

elevilor, prima probă a fost experimentată pe un eșantion semnificativ, din punct de vedere cantitativ, și a cuprins un chestionar structurat în calitate de instrument de cercetare. *Variabilele dependente testate au fost:* (1) Satisfacția față de mediul fizic al școlii (care include structura fizică și infrastructura școlii); (2) Satisfacția față de atmosfera socială la școală; (3) Satisfacția față de atmosfera emoțională în cadrul școlii și relația dintre elevi; (4) Satisfacția față de mediul de învățare la școală; (5) Satisfacția față de contingentul de elevi al școlii; (6) Satisfacția managerului școlii și a cadrelor didactice; (7) Factori academici; (8) Factorii familiali; (9) Factorii organizaționali; (10) Atitudinea personală față de fenomenul de abandon școlar; (11) Rolul școlii în reducerea / prevenirea abandonului școlar; (12) Rolul familiei în reducerea / prevenirea abandonului școlar; (13) Rolul autorităților educaționale în reducerea / prevenirea abandonului școlar.

În acest context au fost testate următoarele ipoteze:

1. Elevii vor pretinde că abandonul este cauzat mai mult de factorii educaționali și organizaționali, decât de factorul familial;
2. Cadrele didactice vor pretinde că abandonul este cauzat mai mult de factorul familial, decât de factorii educaționali și organizaționali;
3. Profesorii vor pretinde că abandonul este cauzat mai mult de factorul organizațional, decât de factorul educațional;
4. Managerii vor pretinde că abandonul este cauzat mai mult de factorul educațional decât de factorul organizațional;
5. Conexiunea dintre mediul elevilor și referințele lor la factorii abandonului școlar nu va fi demonstrată;
6. Vor fi relevante corelații negative între factorul educațional și factorul organizațional, atât la nivelul elevilor, cât și la nivelul cadrelor didactice;
7. Vor fi identificate corelații negative între factorul organizațional și mediul școlar, atât la nivelul elevilor, cât și la nivelul cadrelor didactice;
8. Vor fi demonstrate corelații negative între factorul educațional și atmosfera socială, atmosfera emoțională, mediul educațional, comportamentul elevilor și comportamentul personalului didactic, atât la nivelul elevilor, cât și la nivelul cadrelor didactice (s-au stabilit două corelații pentru fiecare grup) ;
9. Se vor depista acțiuni nesemnificative întreprinse de școli pentru prevenirea abandonului școlar;
10. Vor fi delimitate relații negative între măsurile luate de școli în vederea prevenirii abandonului școlar și între factorii educaționali și organizaționali ai abandonului școlar.

Testarea ipotezelor. Pentru a testa prima ipoteză a cercetării, a fost utilizată o analiză a măsurilor repetate de variație. Testarea primei ipoteze a relevat o diferență semnificativă între răspunsurile elevilor cu privire la cauzele abandonului ($F_{[2,1248]} = 1439.50$, $p < 0,01$). Pentru a localiza sursa diferenței, a fost utilizat un test post-hoc Tukey. Rezultatele testului au arătat că valoarea factorului familial (*media- $M = 4.42$, și devierea standard- $DS = 0.77$*) este mai mică decât factorul educațional (*$M = 3.91$, $DS = 0.35$*), cu o marjă semnificativă ($p < 0,01$). De asemenea, rezultatele au arătat că factorul familial este mai mic decât factorul organizațional (*$M = 2,79$, $DS = 0,73$*), cu o marjă semnificativă ($p < 0,01$). Analizând datele obținute, putem concluziona că factorul organizațional are un rol decisiv în prevenirea abandonului. Împreună cu factorul educațional, aceștia ar trebui să-și unească eforturile în proiectarea tehnicilor de predare și de gestionare, care ar diminua impactul factorilor de risc ai abandonului școlar.

Pentru a testa a doua, a treia și a patra ipoteză de studiu, a fost utilizată o analiză mixtă de variație. Conform rezultatelor obținute, factorul familial este mai important decât factorul educațional și cel organizațional. De asemenea, factorul organizațional s-a dovedit a fi mai responsabil de abandon decât factorul educativ. Aceste rezultate sugerează că personalul școlii tinde să se eschiveze de la responsabilitatea privind rata abandonului, și consideră factorul familial ca fiind cel mai important. Rezultatul obținut este în concordanță și cu alte studii, care au arătat că mediul familial este, de cele mai multe ori, responsabil de variațiile survenite la nivelul performanțelor școlare.

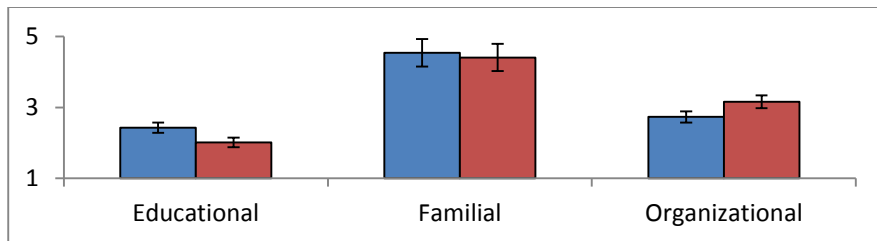

Figura 3.1. Valori medii comparate ale factorilor abandonului școlar

■ Manageri

■ Profesori

Pentru a testa ipoteza a cincea, au fost utilizate mai multe variabile de fundal: diferența de gen, diferențe familiale, relațiile dintre factorii abandonului școlar și anturajul elevilor, folosind *testul-t* pentru grupuri independente, analiza de variație și corelațiile Spearman. Această ipoteză a fost parțial confirmată. Rezultatele obținute au relevat corelații între mai multe aspecte demografice ale elevilor și abandonul școlar, cum ar fi: sexul, rasa și originea etnică, statutul imigrațional și limba. Alte atribute individuale responsabile de abandonul școlar sunt: aspirațiile educaționale și profesionale reduse, și căsătoriile timpurii. În plus, s-a arătat că minoritățile etnice suferă de rate mai mari de abandon școlar, în comparație cu alte grupuri de elevi.

Pentru a testa ipotezele șase, șapte și opt, au fost calculate corelațiile Spearman, atât pentru elevi, cât și pentru membrii personalului didactic. Pentru a evita eroarea de tip 1, au fost considerate ca fiind semnificative doar nivelurile de semnificație 0,005. În conformitate cu ipoteza a șasea, s-a relevat o corelație semnificativ pozitivă între factorul educațional și factorul organizațional $r_{(623)} = 0,28$, $p < 0,005$. De asemenea, în conformitate cu a șaptea ipoteză, s-a depistat o corelație semnificativ negativă între factorul educațional și mediul educațional $r_{(623)} = -0,23$, $p < 0,005$, și între factorul educațional și comportamentul personalului $r_{(623)} = -0,15$, $p < 0,005$. În cele din urmă, în conformitate cu a opta ipoteză s-a descoperit o corelație semnificativ negativă între factorul organizațional și mediul școlar $r_{(623)} = -0,14$, $p < 0,005$. Rezultatele obținute demonstrează că factorul educațional și cel organizațional influențează climatul școlar și, prin urmare, au un impact semnificativ asupra elevilor, astfel confirmând veridicitatea ipotezelor 6,7 și 8.

Pentru a testa ipoteza a noua, a fost efectuat *testul t* pentru o singură probă, la nivelul celor 3 măsuri de prevenire a abandonului școlar, care țin de responsabilitatea școlilor.

Variabilele au fost comparate cu mijlocul scalei, 5 pentru programe și 3.5 pentru alte variabile. Rezultatele sunt prezentate în tabelul 3.1.

Tabelul 3.1. Diferențe statistice privind măsurile de prevenire a abandonului școlar

	Media (M)	Devierea standard (DS)	t
Programe și servicii	2.93	0.69	-75.50*
Localizarea elevilor cu factor de risc	2.68	0.49	-42.06
Rolul școlii în reducerea ratelor abandonului școlar	3.07	0.43	-25.20

* $p < 0.01$

Conform ipotezei a noua, valoarea programelor ($M=2,93$, $DS= 0,69$) a fost semnificativ mai mică decât 5 ($t_{(624)} = -75.50$, $p < 0,01$), iar valoarea "localizarea elevilor cu risc" ($M=2,68$, $DS=0,49$) a fost semnificativ mai mică decât 3,5 ($t_{(624)} = -42.06$, $p < 0,001$). În cele din urmă, valoarea "Rolul școlii în reducerea ratelor abandonului școlar" ($M=3,07$, $DS=0,43$) a fost semnificativ mai mică decât 3,5 ($t_{(624)} = -25.20$, $p < 0,01$). A noua ipoteză a fost susținută.

Pentru a testa ipoteza a zecea, au fost calculate corelațiile Pearson între media privind măsurile de abandon (raportate de personal) și media raportată de elevi cu privire la factorii educaționali și organizaționali. Pentru a evita eroarea de tip I, doar nivelul indicelui de 0,01 a fost considerat semnificativ. Rezultatele măsurării au relevat o corelație semnificativ negativă între factorul educațional și rolul comunității în reducerea ratei de abandon școlar ($r(23) = -0,68$, $p < 0,01$). Se poate afirma că valoarea "rolul comunității în diminuarea ratei abandonului școlar" reduce din valoarea factorului educațional. În plus, s-au depistat corelații semnificativ negative între factorul organizațional și localizarea elevilor cu risc ($r(23) = -0,53$, $p < 0,01$) și rolul școlii în reducerea ratei de abandon ($r(23) = -0,53$, $p < 0,01$). A zecea ipoteză a fost susținută. După stabilirea corelației dintre factorii cu impact asupra abandonului școlar, s-a constatat că nici unul dintre factori nu este un predictor sigur al abandonului școlar. În schimb, o modalitate mai sigură de a preveni abandonul școlar ar fi considerarea mai multor factori concomitenți.

Astfel, după testarea ipotezelor, au fost selectați acei factori care pot servi drept indicatori de performanță ai elevilor: angajamentul școlar, motivația internă și externă, autoeficiența, apartenența la clasă, comportamentul și aspirațiile profesionale. Înaintea implementării modelului metodologic managerial de prevenire a abandonului școlar, acești indicatori au fost evaluați la nivelul grupului experimental (53 elevi) și celui de control (55 elevi). Măsurările au fost efectuate în baza următoarelor instrumente: *Instrumentul Angajamentului Studentului (IAS)*, *Scala lui Harter privind motivația*, *Scala autoeficienței adaptată după scala lui Zimmerman*, *Scala apartenenței elaborată de Goodenov*, *Scala problemelor de disciplină și violență*. Angajamentul școlar s-a dovedit a fi aproximativ la același nivel în ambele grupuri.

Pentru a releva diferențele s-a aplicat Testul Manova, rezultatele cărui sunt expuse în tabelul 3.2. Elevii din grupul de control au manifestat un nivel mai înalt al angajamentului cognitiv ($M=2,607$, $DS=0,51$), spre deosebire de cei din grupul experimental ($M=2,597$, $DS=0,50$). De asemenea, s-a constatat un nivel mai înalt al angajamentului psihologic în grupul de control ($M=2,50$, $DS=0,49$), spre deosebire de cel experimental ($M=2,48$, $DS=0,47$). În general, angajamentul școlar este la un nivel

foarte scăzut în ambele grupuri. Motivația, auto-eficiența și apartenența s-au dovedit a fi la un nivel foarte scăzut în ambele grupuri.

Tabelul 3. 2. Diferențe statistice privind angajamentul față de școală

Indicatori	Grup	M	DS	Nr.
Angajament cognitiv	GC	2.607	0.515	55
	GE	2.597	0.505	53
	Total	2.602	0.500	108
Angajament psihologic	GC	2.506	0.497	55
	GE	2.480	0.476	53
	Total	2.493	0.486	108

Rezultatele incluse în tabel indică valori foarte mici la nivelul motivației. Aceasta demonstrează necesitatea de a interveni anume asupra acestui indicator, ceilalți indicatori ameliorându-se paralel cu valoarea motivației. Cât privește nivelul violenței, s-a descoperit un nivel moderat în ambele grupuri (GC- $M=2.99$, $DS=0.44$; GE- $M=2.89$, $DS=0.35$), iar aspirațiile profesionale ale elevilor s-au manifestat foarte vag: GC- $M=3.94$, $DS=0.43$, GE- $M=3.81$, $DS=0.53$.

Tabelul 3.3. Diferențe statistice privind aspectele educaționale

Indicatori	Grup	M	DS	Nr.
Motivație internă	GC	2.173	0.598	53
	GE	2.174	0.598	52
	Total	2.456	0.580	105
Motivație externă	GC	2.911	0.623	53
	GE	3.166	0.475	52
	Total	3.038	0.549	105
Auto-eficiență	GC	3.080	0.461	53
	GE	3.084	0.465	52
	Total	3.082	0.463	105
Apartenența la clasă	GC	3.608	0.554	53
	GE	3.563	0.705	52
	Total	3.584	0.629	105
Apartenența la școală	GC	3.508	0.454	53
	GE	3.019	0.736	52
	Total	3.263	0.595	105

Măsurările experimentului de constatare demonstrează necesitatea de a implementa o intervenție formativă, care va reuși să stimuleze elevii cu risc de abandon să-și schimbe angajamentul față de școală și, respectiv atitudinea față de viață, pentru o integrare reușită în societate.

Paragraful 3.2. *Implementarea și validarea Sistemului metodologic managerial de prevenire a abandonului școlar în liceele din Israel* conține experimentele de formare și de control.

Sistemul Metodologic Managerial de prevenire a abandonului școlar în liceele din Israel a fost implementat prin intermediul programului *Școala-cale spre succes*, în cadrul experimentului de formare, în care au fost implicați 53 elevi din cadrul grupului experimental, definiți ca fiind cu risc înalt de abandon.

Programul *Școala - cale spre succes* s-a desfășurat pe durata a 10 săptămâni, a câte 2.5 ore fiecare și a avut următoarele obiective: (1) Consolidarea angajamentului elevilor față de școală; (2) Ameliorarea aspectelor educaționale ale elevilor: motivația de învățare, auto-eficacitatea și sentimentul de apartenență la școală; (3) Reducerea factorilor de risc, cum ar fi problemele de disciplină și implicarea în acte de violență.

4. Creșterea motivației normative de perspectivă prin definirea aspirațiilor profesionale.

Aspectele tematice abordate pe durata programului au fost: Promovarea importanței studiilor liceale; Consolidarea angajamentului cognitiv și psihologic; Rolul consiliilor de elevi; Amplificarea comunicării și echității între generații în cadrul școlii; Susținerea transformării pozitive a școlii; Dezvoltarea autoeficacității; Stabilirea obiectivelor; Procesarea informației; Influențe situaționale prin intermediul strategiilor de predare; Definirea aspirațiilor profesionale.

Unul din elementele de bază ale programului a fost fenomenul *locus de control*, care ține de modul cum o persoană percepe lumea în care trăiește. În dependență de orientarea acestuia, elevul percepe dacă lumea este deschisă spre schimbare, sau este închisă, și acționează asupra sa în mod aleator. Elevilor li s-a atras atenția cu privire la posibilitatea de a atinge obiectivele dorite, astfel responsabilizându-i față de ei înșiși și de viitorul lor. Pe durata programului s-a observat o creștere graduală a interesului elevilor față de aspectele abordate. Dacă inițial ei erau oarecum sceptici față de succesul programului și, respectiv, față de posibilitatea de a-i face să-și revadă prioritățile, ulterior aceștia au manifestat mai multă implicare, deschidere și flexibilitate. În plus, implicarea activă a părinților, interesul sporit al cadrelor didactice față de problemele personale ale elevilor cu risc de abandon, monitorizarea mai strictă a absențelor și performanțelor școlare s-au făcut simțite și la nivelul implicării elevilor în program.

Pentru a demonstra eficiența *Sistemului Metodologic Managerial de prevenire a abandonului școlar în liceele din Israel* s-au testat aceiași indicatori de performanță la nivelul grupului experimental și celui de control, utilizând aceleași instrumente de cercetare aplicate la etapa de constatare.

Analiza statistică a rezultatelor măsurărilor repetate în cadrul experimentului de control a permis identificarea unor diferențe importante între valorile indicatorilor de performanță ai elevilor din grupul experimental și celor din grupul de control înainte și după implementarea *Sistemului Metodologic Managerial de prevenire a abandonului școlar în liceele din Israel*. Mai jos expunem valorile indicatorilor de performanță ai elevilor din grupul experimental și celor din grupul de control înainte și după implementarea *Sistemului Metodologic Managerial de prevenire a abandonului școlar*.

Tabelul 3.4. Programul activităților stipulate de *Sistemul Metodologic Managerial de prevenirea abandonului școlar în liceele din Israel*

Obiective specifice	Activități	
	Școală	Comunitate locală
O1.Elaborarea unui plan operațional de prevenire a abandonului școlar la nivel de școală și comunitate locală	1. Formarea unui comitet de supraveghere a abandonului școlar, condus de directorul școlii, care analizează și propune Consiliului de administrare a școlii soluții pentru rezolvarea cazurilor de abandon școlar; 2. Identificarea strategiei de prevenire a abandonului școlar. 3. Elaborarea unui raport anual cu privire la abandonul școlar	1. Formarea unui grup de lucru pentru siguranța școlară și prevenirea abandonului școlar; 2. Aprobarea unui plan de măsuri pentru prevenirea abandonului școlar; 3. Consilierea managerilor școlari privind elaborarea unui plan de măsuri pentru prevenirea absenteismului și abandonului școlar.
O2. Supravegherea absenteismului și abandonului școlar	1. Elaborarea unei proceduri de monitorizare a absențelor la nivel de școală; 2. Crearea unei baze de date a elevilor cu risc de abandon școlar; 3. Supravegherea elevilor cu risc de abandon prin efectuarea vizitelor la domiciliu, discuțiilor cu părinții, pentru a releva cauzele absențelor etc. 4. Aplicarea chestionarelor pentru depistarea cauzelor de absenteism și abandon; 5. Elaborarea planurilor de intervenție individualizată în cooperare cu profesorii, părinții și consilierul școlar; 6. Informarea sistematică a părinților privind situația școlară a elevilor.	1. Monitorizarea frecvenței elevilor, activităților de consiliere a părinților și măsurilor întreprinse; 2. Analiza frecvenței școlare în cadrul sedințelor cu managerii școlari; 3. Elaborarea unui regulament de ordine publică în vecinătatea școlii, prin adoptarea unor metode de descurajare a absenteismului: legitimarea elevilor detectați în stradă în timpul orelor, informarea administrației despre cazurile de încălcare a regulamentului descoperite; 4. Verificarea conformării la interdicția de comercializare a produselor care conțin alcool și tutun minorilor.
O3. Identificarea și promovarea practicilor bune de prevenire a absenteismului și abandonului școlar.	1. Implementarea programului <i>Școala- cale spre succes</i> pentru elevii cu risc de abandon; 2. Organizarea activităților de tutoriat pentru cei care au dificultăți de asimilare și pentru cei cu lacune în pregătire din cauza absenteismului. 3. Organizarea și implementarea diferitor activități de parteneriat cu Inspectoratul de poliție pentru susținerea și reintegrarea elevilor care au înregistrat abateri grave de comportament; 2. Desfășurarea seminarelor educaționale cu părinții pentru a-i informa despre modul de școlarizare optim pentru copiii lor.	1. Asigurarea alocațiilor de hrană pentru elevii din familiile sărace; 2. Activități educaționale preventive desfășurate în cadrul diferitor campanii tematice axate pe efectele juridice ale delincvenței juvenile și ale impactului social pe termen mediu și lung.
O4. Implicarea autorităților locale și serviciilor sociale în combaterea abandonului școlar.	1. Formarea unor echipe interinstituționale specializate în monitorizarea și reducerea absenteismului școlar; 2. Identificarea și susținerea familiilor marginalizate pentru prevenirea abandonului școlar; 3. Asistarea tinerilor la angajarea în câmpul muncii: organizarea târgurilor de locuri de muncă, cursurilor de formare profesională pentru tinerii care nu vor să urmeze liceul.	

Valorile indicatorilor de performanță ai elevilor din grupul experimental (GE) s-au îmbunătățit și în raport cu cele obținute în urma măsurărilor din cadrul experimentului de constatare, și în raport cu rezultatele elevilor din grupa de control (GC). Rezultatele

măsurărilor repetate au demonstrate că experimentul de formare n-a avut un impact prea mare asupra indicatorului comportamental, implicarea în acte de violență rămânând la un nivel moderat. Orice intervenție formativă la nivel de comportament necesită o cooperare mai strânsă între familie, elevi, profesori, psiholog și comunitate, fapt care implică o durată mai mare de timp. Acest aspect poate deveni subiect de cercetare pentru un alt studiu.

Ca rezultat, experimentul de formare a reușit să-și atingă obiectivele propuse:

1. Consolidarea angajamentului elevilor față de școală;
2. Ameliorarea aspectelor educaționale ale elevilor: motivația de învățare, auto-eficacitatea și sentimentul de apartenență la școală;
3. Reducerea factorilor de risc;
4. Creșterea motivației normative de perspectivă, cum ar fi aspirațiile profesionale.

Tabelul 3. 5. Diferențe statistice privind valorile indicatorilor de performanță
(GE, GC-constatare, control)

Indicatori de performanță	Experiment de constatare		Experiment de control	
	Medie		Medie	
	GE	GC	GE	GC
1.Angajament cognitiv	2.597	2.607	2.837	2.637
2.Angajament psihologic	2.480	2.507	2.911	2.606
3.Motivație intrinsecă	2.174	2.173	2.660	2.173
4.Motivație extrinsecă	3.166	2.911	3.817	3.166
5.Autoeficacitate	3.084	3.080	4.895	3.084
6.Apartenență la clasă	3.563	3.608	4.891	3.942
7.Apartenență la școală	3.019	3.508	3.608	3.119
8.Aspirații profesionale	3.810	3.94	5.64	4.087
9.Implicarea în acte de violență.	2.890	2.99	2.81	2.89

Valorile statistice derivate din experimentul pedagogic au confirmat **ipoteza cercetării**: Metodologia managerială de prevenire a abandonului școlar va fi eficientă dacă:

- va fi determinată corelația dintre factorii abandonului școlar;
- vor fi stabilite consecințele abandonului școlar;
- vor fi delimitați indicatorii de performanță a elevilor cu risc de abandon;
- va fi determinat nivelul indicatorilor de performanță ai elevilor cu risc de abandon din Israel, societatea arabă;
- va fi elaborat, implementat și validat *Sistemul Metodologic Managerial de prevenire a abandonului școlar în liceele din Israel*;
- vor fi formulate recomandări pentru managerii școlari, cadrele didactice, părinți, comunitate locală și Ministerul Educației.

Paragraful 3.3. *Concluzii la capitolul 3* reflectă esența experimentului pedagogic prin prisma celor trei etape ale sale, sub aspectul valorificării și validării eficacității *Sistemului metodologic managerial de prevenire a abandonului școlar în liceele din Israel*.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Condiționată de necesitatea obiectivă de a asigura un cadru educațional optim, funcțional și eficient pentru toți elevii din Izrael, independent de etnie, origine socială, apartenență religioasă, prevenirea abandonului școlar implică reconsiderarea de principiu a fenomenului abordat, din perspectivă psihopedagogică și socială, în vederea elaborării și implementării unei metodologii de management educațional, care ar corespunde așteptărilor.

Examinarea teoretică, aplicarea experimentală a *Sistemului metodologic managerial de prevenire a abandonului școlar în liceele din Izrael*, sectorul arab au confirmat actualitatea temei, ipoteza cercetării, certificând inovația științifică, valoarea teoretică și cea practică ale acesteia, și tezele înaintate pentru susținere. Fundamentarea conceptuală și praxiologică a funcționalității *Sistemului metodologic managerial de prevenire a abandonului școlar în liceele din Izrael, sectorul arab* reprezintă rezultatul cercetării la **problema științifică soluționată** în lucrare.

Sinteza investigației a evidențiat următoarele aspecte semnificative:

1. Abandonul nu este doar un rezultat al eșecului școlar, ci mai degrabă o consecință a problemelor sociale și academice care, de multe ori, apar la începutul carierei școlare a elevilor, sugerând necesitatea unei intervenții timpurii.
2. Factorii care generează abandonul sunt amplificați de lipsa de sprijin și resurse în familii, școli și comunități. Pentru a reduce rata abandonului este necesară asistarea elevilor în soluționarea problemelor academice și sociale cu care se confruntă și ameliorarea cadrului ce generează acest fenomen. Aceste soluții au o importanță proeminentă în sectorul arab, dat fiind decalajul dintre facilitățile acordate tinerilor din sectorul evreiesc și celor din sectorul arab.
3. Consecințele abandonului școlar au impact de durată atât la nivel individual, cât și social. Sensibilizarea precoce a elevilor privind riscurile pe care le implică abandonul studiilor liceale determină creșterea nivelului motivației intrinseci, autoeficienței și aspirațiilor profesionale, acestea, la rândul lor, influențând pozitiv și nivelul celorlalți indicatori de performanță.
4. Metodologia prevenirii abandonului școlar printre liceeni presupune valorificarea componentelor managementului educațional- planificarea, organizarea, dirijarea, controlul și evaluarea- în scopul relevării și implementării acelor strategii și metode, care ar conduce la eliminarea problemei în cauză și ar conferi eficiență și eficacitate actului educațional sub aspect holistic.
5. Implementarea strategiilor și metodelor de prevenire a abandonului școlar printre liceenii din sectorul arab demonstrează funcționalitatea Sistemului metodologic managerial elaborat și esențializează din punct de vedere pedagogic programul formativ "Școala –cale spre succes".
6. Rezultatele din cadrul experimentului pedagogic sunt dovada posibilității de prevenire a abandonului școlar prin responsabilizarea elevilor față de viitorul lor, prin implicarea mai intensă a factorilor educaționali și prin stabilirea și valorizarea unui demers acțional –formativ riguros ce ar răspunde nevoilor elevilor cu risc de abandon.
7. **Direcțiile de soluționare a problemei** metodologiei managementului de prevenire a abandonului în liceele din Izrael, sectorul arab sunt:
 - Identificarea precoce a semnelor asociate riscului de abandon școlar;
 - Stabilirea strategiilor și practicilor propice prevenirii abandonului școlar;

- Monitorizarea permanentă a indicatorilor de performanță ai elevilor cu risc de abandon;
- Crearea parteneriatelor între școală- comunitate și familie;
- Asigurarea sprijinului psihopedagogic și financiar pentru elevii cu risc de abandon;

RECOMANDĂRI METODOLOGICE:

Pentru manageri:

- Crearea unui comitet de supraveghere a cazurilor de abandon școlar printre liceeni;
- Elaborarea unor programe educaționale care ar corespunde necesităților elevilor cu risc de abandon;
- Promovarea activităților extracurriculare, care ar face școala mai atractivă și ar face elevii să se simtă importanți, puternici și talentați.

Pentru părinți:

Cercetarea stimulează părinții:

- să creeze parteneriate cu școala și comunitatea pentru a asigura un mediu educațional sigur pentru copiii lor;
- să fie mai interesați de problemele personale ale adolescenților;
- să încurajeze orientarea profesională timpurie.

Comunitatea locală:

Rezultatele investigației invită comunitatea:

- să investească resurse în vederea implementării programelor de prevenire a abandonului școlar;
- să implice elevii cu risc de abandon în diverse activități de voluntariat cum ar fi ajutorarea bătrânilor sau familiilor nevoiașe.
- să acorde support familiilor cu precedent de abandon școlar.

Referințe bibliografice:

1. Braghiș M. Aspecte și strategii practice de valorificare a parteneriatului școală-familie-comunitate, În: Personalitatea integrală – un deziderat al educației moderne. Materialele conferinței științifice internaționale. Chișinău: IȘE, 2010, p. 119-121.
2. Cojocaru V. Gh. Calitatea în educație. Managementul calității, Chișinău: Tipografia Centrală, 2007, 268 p.
3. Cojocaru V. Gh. Schimbarea în educație și Schimbarea managerială, Chișinău: Lumina, 2004, 335 p.
4. Cojocaru V. Eficiența stilului managerial în corelare cu echipele de lucru, În: Univers Pedagogic, 2006, Nr. 2, p. 23-27.
5. Cuznețov L. Esența și logica educației integrale a copilului în cadrul familial și școlar: strategii, principii, forme și metode. În: Studia Universitatis, 2012, nr. 9 (59), p. 85-90.
6. Ianachevici M. Perspective interculturale a cauzalității abandonului școlar. În: Didactica Pro, nr.2, Chișinău 2009, p.9-15.
7. Murad T. Sistemul metodologic de prevenire a abandonului școlar în liceele din Izrael, sectorul arab. În: Materialele conferinței internaționale *Învățământul superior din R. Moldova la 85 de ani*, 2015, p.109-115.
8. Paniș A. Principiul reglator al comportamentului etic. În: Dimensiuni psihosociale și legale ale devianței comportamentale. Materialele conferinței științifice internaționale. Chișinău: UPS “Ion Creangă”, 2014, p. 30-39.
9. Patrașcu D., Ursu A., Jinga I. Managementul educațional preuniversitar, Chișinău: Editura ARC, 1997.
10. Patrașcu D. Rezolvarea conflictului și misiunea educației școlilor, În: *Inovația* 2001, nr.1, Chișinău 2015, p.51-61.
11. Silistraru N., Nastas J. Semnificația valorilor general-umane în procesul educațional, Chișinău 1999.
12. Uncu V., Penu M. Abandonul școlar: abordare psihologică, În: *Psihologie*, nr.3, Chișinău 2011, p.47-56.

13. Battin-Pearson S., Newcomb M. D. Predictors of Early High School Dropout: A test of five theories. In: Journal of Educational Psychology, 92(3), 2000, p. 568-582.
14. Baumeister R.F., Leary M.R. The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. In: Psychological Bulletin, 117, 1995, p.497-529.
15. Black M. Early Marriage Child Spouses, In: Innocenti Digest, No. 7, 1998, p. 5-7.
16. Blanden J. How much can we learn from international comparisons of intergenerational mobility? CEE discussion papers, London School of Economics and Political Science, London, 2009, p.267-276.
17. Cairns R., Cairns B. Early school dropout. In: Child Development, 60, 1989, p. 1437-1452.
18. Carson R. Interaction concepts of personality, 1969, Chicago: Aldine, 158 p.
19. Case A., Katz L. The company you keep: The effects of family and neighborhood on disadvantaged youths. Cambridge: National Bureau of Economic Research, 1991, 315 p.
20. Ekstrom R.B., Goertz M.E., Pollack J.M. Who drops out of high school and why? Findings from a national study. Teachers College Record, 87, 1986, p.356-373.
21. Farrell E. Hanging in and dropping out: Voice of at-risk students. N.Y: Geog Source, 1990 Retrieved on March 10, 2015 from <http://www.ncset.org/publications/discussionpaper/>.
22. Flanagan C. Levine P. Civic Engagement and the Transition to adulthood. The Future of Children. 20 (1), 2010, p. 159-179. <http://muse.jhu.edu/journals/foc/summary/v020/20.1.flanagan.html>, on March, 7, 2015.
23. Gan-Moor A. Training facilities and youth care. Ministry of Education. Jerusalem, 1995, p.347.
24. Gleason P., Dynarski M. Do we know whom to serve? Issues in using risk factors to identify dropouts. In: Journal of Education for Students Placed at Risk, 7(1), 2002, p. 25-41.
25. Henry K. L., Knight K. E. School disengagement as a predictor of dropout, delinquency, and problem substance use during adolescence and early adulthood. In: Journal of youth and adolescence, 41(2), 2012, p. 156-166.
26. Jordan W. J., Lara J. Exploring the complexity of early dropout causal structures. Report No. 48. Baltimore, Johns Hopkins University 1998, 89 p.
27. Kashti Y., Arieli M. Lexicon of education and teaching. Jerusalem: Special edition of the Teachers Union. 1997, 175 p.
28. Kazis R., Kopp H. Both Sides Now: New Directions in Promoting Work and Learning for Disadvantaged Youth. Boston, Jobs for the Future, 1997, 162 p.
29. Larsen P., Shertzer B. The high school dropout: Everybody's problem? School Counselor, 34, 1998, p.163-169.
30. Lovitt, T. Preventing school dropouts: Tactics for at-risk, remedial, and mildly handicapped adolescents. Austin, TX: PRO-ED, 1989 29 p.
31. McNeal R.B High school dropouts: A closer examination of school effects. In: SSQ, 78, 1997, p.20-22.
32. Murad Tariq, Dropout as a strategy to escape social isolation, În: Arta și Educație artistică, Revistă de cultură, știință și practică educațională, Nr.2 Balti, 2014, nr. 2 (24), ISSN:1857-0445, p.39-41.
33. Murad T. Practices for preventing high school dropout in Israel and Moldova, În: Materialele conferinței internaționale *Current scientific research in the modern world*, iScience, Ukraine, 2015, p.108-113.
34. Murad T. Improving teaching personnel will improve the quality of education and may assist in the reduction of dropout from Education. Retrieved on October 15, 2014 at: <http://www.wincol.ac.il/education46>.
35. Murad T. There is no light at the end of the tunnel, if you are an Arab student in Izrael, your future is on hold, In: Materialele Conferinței internaționale: Educația din perspectiva valorilor, UPS “ Ion Creangă”, 2013, p. 222-228.
36. Murad T. Factors influencing students to drop out. In: Univers Pedagogic, ISE, Chișinău, 2014, p. 65-71.
37. Murnane R. J., Levy F. Teaching the new basic skills: Principles for educating children to thrive in a changing economy. New York: Free Press, 1996, 264 p.
38. Murnane Richard J., Willett J. Who benefits from obtaining a GED? Evidence from high school and beyond.” Review of economics and statistics 82, 2000, p. 23-37.
39. Natriello G., McDill E. Schooling disadvantaged children. N Y: TC Press, 1990, 138 p.
40. OECD, The Canadian Policy Research Networks, From Education to Work. 2005 Retrieved on March 2, 2014 from: <http://www.cprm.com/en/doc.cfm?doc=1252>
41. Rossi, R. Schools and students at-risk: Context for positive change. NY: Teachers College Press, 1995, 457 p.
42. Rumberger R.W. Why students drop out of school and what can be done. Paper prepared for the conference, Dropouts in America. Cambridge: Harvard University. Retrieved on January 7, 2015, from <http://www.law.harvard.edu/groups/...ublications/dropout/rumberger.html>.

43. Rumberger R.W. Dropping out of middle school: A multilevel analysis of students and schools. In: American Educational Research Journal, 32(3), 1995, p. 583-625.
44. Shavelson R., McDonnell L., Oakes J., Carey N. Indicator Systems for Monitoring In: Mathematics and Science Education. Santa Monica: RAND, 1987, p. 36-45.
45. UN Convention of Children's Rights , retrieved on March, 2, 2012.
46. Wehlage G. et al. Reducing the Risk: Schools as Communities of Support. NY: Falmer Press, 1989, 362 p.
47. Wells S., Bechard S. How to identify at-risk students: A series of solutions and strategies. Clemson, National Dropout Prevention Center at Clemson University, 1989, 243 p.
48. Wilson S. J., Tanner-Smith E. Dropout Prevention and Intervention Programs: Effects on School Completion and NY: Society for Research on Educational Effectiveness, 2011, 172 p.
49. Alexander K. L., et al. The dropout process in life course perspective, In: Early risk factors at home and school, Jerusalem: Teachers College Record, 103(5), 2001, p. 760-822.
50. Al-Haj M. Education among Arabs in Israel, control and social change. Jerusalem: Hebrew University, 1996, 254 p.
51. Bar-Ilan M., Sapir S. The special committee on dropout: conclusions and recommendations. Jerusalem, The Knesset Research and Information Center, 2002, 174 p.
52. Ben - Lion A., Zionist Y. Children in Izrael on the verge of the next millennium. Jerusalem: Brander Van Leer Foundation, 1999, 262 p.
53. Ben Sasson-Furstenberg S. Background document for the discussion of Compulsory Education Bill, presented to the Board of Education and Culture Jerusalem, 2001, 82 p.
54. Cohen-Navot T., Ellenbogen-Frankovits O. School Dropouts and School Disengagement. Research Report Jerusalem, The Knesset Research and Information Center, 2012, 65 p.
55. Harel I., Ellenbogen- Frankovich H. Youth in Izrael: Social welfare, health and international at-risk behaviors. Jerusalem: Brookdale Institute and Bar Ilan University, 1998, 253 p.
56. Sheled B. Ratios in the Jewish sector opposite to the Arab sector. In: Henoch Journal, (5), 2011, Jerusalem, p.22-35.
57. Suleimani R. New educational environment, an educational program to prevent dropout and achievement of students in schools. Jerusalem: JDC, 1996, 24 p.
58. The Marriage Law Full updated version. 1950, Published by the Izraeli legal database Available online at : <http://www.justice.gov.il/NR/rdonlyres/C0E99F1D-0C7D-4F61-9B0B-B6D58470C3C8/21798/5.pdf>
59. <http://www.investigatii.md/index.php?art=300>
60. <http://www.point.md/ru/novosti/obschestvo/tot-mai-muli-copii-din-republica-moldova-nu-au-parte-de-carte>.
61. http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/lifelong_learning/c11063_en.htm
62. http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/lifelong_learning/c11063_en.htm

ADNOTARE

Murad Tariq

Metodologia managerială de prevenire a abandonului școlar în liceele din Izrael, sectorul arab, teză de doctor în pedagogie, Chișinău, 2015

Structura tezei: Introducere, 3 capitole ce conțin 125 pagini text de bază, 24 tabele, 10 figuri, concluzii și recomandări, adnotare (Română, Rusă, Engleză), abrevieri, bibliografie (158 titluri), 11 anexe.

Publicații: 7 lucrări științifice (3 articole în reviste de profil și 4 comunicări la conferințe științifice naționale și internaționale).

Cuvinte-cheie: Metodologie managerială, prevenirea abandonului școlar, liceu, sectorul arab, factori, indicatori de performanță, principii educaționale, strategii, forme și metode educaționale.

Domeniul cercetării: Teoria și Metodologia educației

Scopul cercetării: Determinarea reperelor educației pentru prevenirea abandonului școlar și elaborarea *Sistemului metodologic managerial de prevenire a abandonului școlar în liceele din Izrael*.

Obiectivele cercetării: definirea conceptului de abandon școlar, identificarea factorilor abandonului școlar, delimitarea consecințelor abandonului școlar, relevarea caracteristicilor elevilor cu risc de abandon, analiza programelor, sistemelor și facilităților alternative prevăzute pentru susținerea elevilor cu risc de abandon, elaborarea, implementarea și validarea *Sistemului metodologic managerial de prevenire a abandonului școlar în liceele din Izrael*.

Noutatea și originalitatea științifică este obiectivată de: reliefaarea specificului multiaspectual al abandonului școlar și necesității considerării corelației dintre factorii abandonului școlar, în vederea stabilirii unei metodologii manageriale eficiente de prevenire a fenomenului dat.

Problema științifică soluționată constă în fundamentarea conceptuală și praxiologică a funcționalității metodologiei manageriale pentru prevenirea abandonului școlar în liceele din Izrael, prin valorificarea indicatorilor de performanță ai elevilor.

Semnificația teoretică a cercetării constă în: stabilirea particularităților fenomenului abandonului școlar abordat prin prisma factorilor de risc și consecințelor sale sub aspect individual și socio-economic; elaborarea *Sistemului metodologic managerial de prevenire a abandonului școlar în licee*, implementat în parteneriat cu școala, comunitatea și familia.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în elaborarea programului formativ *Școala – cale spre succes* și a recomandărilor cu privire la prevenirea abandonului școlar în liceele din Izrael, sectorul arab.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării au fost aprobate în cadrul conferințelor științifice, simpozioanelor și revistelor științifice și au fost testate în instituțiile preuniversitare din Izrael în perioada anilor 2012-2014.

АННОТАЦИЯ

Мурад Тарик

Методология менеджмента по обеспечению превентивных мер по предупреждению преждевременного ухода учащихся из лицеев Израиля, арабский сектор,

Кишинэу, 2015

Структура диссертации: введение, 3 главы, 125 страниц основного текста, 24 таблицы, 10 рисунков, выводы и рекомендации, библиография из 158 источников, 11 приложений, аннотация.

Публикации по теме диссертации: 7 научных работ (3 статьи в специализированных журналах, 4 тематических докладов).

Ключевые слова: Методология, менеджмент, предотвращение преждевременного ухода учащихся из лицеев, арабский сектор, факторы преждевременного ухода учащихся из лицеев, показатели эффективности, принципы образования, стратегии, формы и методы обучения.

Область исследования: теория и методология обучения.

Цель исследования: определение теоретических основ воспитания для предотвращения преждевременного ухода учащихся из лицеев, разработка и апробация *Методологической системы менеджмента по обеспечению превентивных мер по предупреждению преждевременного ухода учащихся из лицеев Израиля, арабский сектор.*

Задачи исследования: интерпретация концепции феномена преждевременного ухода учащихся из лицеев, выявление факторов определяющих преждевременный уход учащихся из лицеев Израиля, арабский сектор, выявление характеристики учеников с риском ухода из лицеев, анализ программ, систем и альтернативных средств, предусмотренных для поддержки учащихся с риском ухода из лицеев, разработка и внедрение *Методологической системы менеджмента по обеспечению превентивных мер по предупреждению преждевременного ухода учащихся из лицеев.*

Научная новизна и оригинальность отражает мульти аспектуальность преждевременного ухода учащихся из лицеев и необходимость рассмотрения корреляции между его факторами чтобы установить эффективные методики управления для предотвращения этого явления.

Научная проблема состоит в теоретическом и практическом обосновании функциональности *Методологической системы менеджмента по обеспечению превентивных мер по предупреждению преждевременного ухода учащихся из лицеев*, путем валоризации показателей эффективности учащихся.

Теоретическая значимость исследования отражает особенности феномена преждевременного ухода учащихся из лицеев, в терминах его факторов риска и последствий в индивидуальном, социальном и экономическом плане, в разработке *методологической системы менеджмента* и конкретных действий *по обеспечению превентивных мер по предупреждению преждевременного ухода учащихся из лицеев Израиля, арабский сектор*, в партнерстве со школой, сообществом и семьей.

Практическая ценность заключается в разработке и внедрении программы «Школа - путь к успеху» и рекомендаций *по обеспечению превентивных мер по предупреждению преждевременного ухода учащихся из лицеев Израиля, арабский сектор.*

Внедрение научных результатов. Результаты исследований были утверждены в рамках научных конференций, симпозиумов и научных журналах и были протестированы в доуниверситетских учреждениях Израиля в 2012-2014 годах.

ANNOTATION

Murad Tariq

Management methodology for preventing dropout in high schools of Izrael, Arab sector, doctoral thesis in pedagogy, Chişinău, 2015

Work structure: Introduction, 3 chapters containing 125 pages of basic text, 24 tables, 10 figures, conclusions and recommendations, annotation (Romanian, Russian, English) acronyms, bibliography (158 titles), 11 appendices.

Publications: 7 scientific works (3 articles in specialized journals and 4 papers at international and national conferences).

Keywords: Management methodology, high school dropout, prevention, Arab society, dropout factors, performance indicators, educational principles, strategies, forms and educational methods.

Field of research: Theory and methodology of education.

The Goal of the work is to determine the theoretical approaches of education for school dropout prevention and the elaboration of an effective *Management methodology system for preventing dropout in Israeli high schools*.

The research objectives: to elucidate the concepts of school dropout and dropouts, to identify the factors of school dropout and its outcomes, to reflect adolescents' characteristics and their predisposition to school dropout, to analyze convergent school dropout prevention programs, and alternative facilities for dropouts, to elaborate, experiment and validate the *Management methodology system for preventing dropout in Israeli high schools*.

Scientific originality and novelty of the research lie in revealing the multiaspectual specificity of school dropout and the necessity of considering the correlation between dropout factors in order to establish an efficient management methodology for its prevention.

The scientific problem solved in the work consists in proving the conceptual and the praxiological function of the established management methodology for preventing school dropout in Israeli high schools, through the valuation of pupils' performance indicators.

The theoretical significance of the research is justified by the establishment of school dropout peculiarities approached in the light of its risk factors and outcomes under individual and socio-economic aspects, by the elaboration of a management methodology system stipulating specific actions, aimed at preventing school dropout, in partnership with school, community and family.

The praxiological value of the work is marked by the elaboration of the formative program "*School is a chance to succeed*" and by the formulation of recommendations on preventing school dropout in Israeli high schools, Arab sector.

Implementation of scientific results. The results of the investigation were approved in the frame of scientific conferences, symposiums and educational journals and were tested in Israeli high schools between 2012-2014.

MURAD TARIQ

**METODOLOGIA MANAGERIALĂ DE PREVENIRE A ABANDONULUI
ȘCOLAR ÎN LICEELE DIN IZRAEL, SECTORUL ARAB**

Specialitatea: 531.01. Teoria generală a educației

**AUTOREFERATUL
tezei de doctor în pedagogie**

Aprobat spre tipar: 08.12.2015
Coli de tipar: 1,2

Formatul hîrtiei : 210x297 80g, A4
Tiraj: 50 ex.
Comanda nr.: GS171215/1

**Tipografia *Garomont-Studio* S.R.L.
Md-2069, mun. Chișinău, str. I. Creangă 1, bl.IV
Tel.:022 508-616
garomont_print@promovare.md
garomont@promovare.md**